

f 8 000 per jaar) tot dat van een minister (bijna f 14 000) verhoogd werd. Misschien speelde bij de *Reichskommissar* daarbij ook de overweging een rol dat zilveren koorden stevig plegen te binden. Zakelijk was voor een verhoging wel iets te zeggen: de secretarissen-generaal verdienden minder dan de directeuren-generaal die aan hen ondergeschikt waren. Aanvankelijk beseften zij evenwel dat het een kwalijke indruk zou maken indien zij zich een ministersalaris lieten aanleunen. Zij begonnen dus met Seyss-Inquarts besluit naast zich neer te leggen, zulks met uitzondering van prof. van Dam en dr Goedewaagen, beiden kort tevoren door Seyss-Inquart benoemd; deze twee achtten evenwel een ambtstoelage van f 2 000 voldoende.¹ Een maand later werd die toelage door alle secretarissen-generaal geaccepteerd², maar Seyss-Inquart liet niet los: hun jaarlijkse wedde moest en zou tot het ministersalaris opgetrokken worden; die verhoging werd in juni '41 aangevaard, zij het dat het bedrag dat het verschil vormde (ruim f 6 000) '*auf Wunsch der Generalsekretäre als eine Aufwandsentschädigung bezeichnet (wurde)*.'³

Deze belangrijke verhoging (de wedde werd bijna verdubbeld) raakte slechts in zeer kleine kring bekend.

★

Wat waren zij eigenlijk voor *mensen*, die secretarissen-generaal? Wij willen iets dieper op hun levensloop en persoonlijkheid ingaan. Onze schetsen zullen wij beknopt houden; ons doel is slechts, de lezer een minimum aan achtergrond te geven dat hij tot goed begrip der gebeurtenissen nodig heeft. Daarbij stellen wij voorop dat het onjuist zou zijn, het beleid waarvoor de secretarissen-generaal verantwoordelijkheid droegen, uitsluitend als *hun* beleid te zien. In menig geval werd dat beleid beïnvloed door hun hoofdambtenaren of vond het zelfs bij die hoofdambtenaren zijn oorsprong. Van elk departement (alsook van elk gemeentehuis en van elke provinciale griffie) zou men een aparte bezettingsgeschiedenis kunnen schrijven; van elk besluit dat genomen werd, zou men kunnen nagaan hoe het, vaak als resultaat van tegengestelde, althans van onderling afwijkende krachten tot stand kwam. Dat alles zou ons te ver voeren. Hoewel wij, als daar aanleiding toe is, menigmaal op die *dessous* zullen ingaan, moeten wij toch als regel onze be-

¹ Csg: Notulen, 10 en 24 jan. 1941. ² A.v., 12 febr. 1941. ³ Notitie, z.d., in *FiWi, Abt. Preisbildung*, 4 B I c (5426).